

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาลักษณะอำนาจนิยมในครอบครัวไทย สามารถสรุปผลการวิจัยได้

ดังนี้คือ

1. ครอบครัวไทยที่อยู่ในข่ายการศึกษา ส่วนใหญ่มีลักษณะอำนาจนิยมค่อนข้างสูง ทั้งนี้ปรากฏจากผลการศึกษาดังลักษณะอำนาจนิยมในระดับครอบครัว อันได้แก่นักเรียน/นักศึกษา และบิดามารดา/ผู้ปกครอง กล่าวคือ นักเรียน/นักศึกษา มีลักษณะอำนาจนิยมในระดับสูงและค่อนข้างสูงเกินกว่าครึ่ง (64.42 เปอร์เซ็นต์) ในขณะที่บิดามารดา/ผู้ปกครอง ส่วนใหญ่มีลักษณะอำนาจนิยมอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง กล่าวคือ ประมาณครึ่งหนึ่ง (59.68 เปอร์เซ็นต์) มีลักษณะอำนาจนิยมอยู่ในระดับปานกลางและประมาณเกือบ 2 ใน 5 (37.50 เปอร์เซ็นต์) มีลักษณะอำนาจนิยมอยู่ในระดับค่อนข้างสูงและสูง สำหรับการศึกษาร่วมในเรื่องเดียวกันเกี่ยวกับครู/อาจารย์ในอดีต ครู/อาจารย์ในปัจจุบันและเพื่อนสนิทของนักเรียน/นักศึกษานั้น ผลปรากฏว่า ครู/อาจารย์ในอดีตส่วนใหญ่มีลักษณะอำนาจนิยมอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง กล่าวคือ มีจำนวนครึ่งหนึ่ง (50.00 เปอร์เซ็นต์) มีลักษณะอำนาจนิยมอยู่ในระดับปานกลางและเกือบครึ่งหนึ่ง (40.22 เปอร์เซ็นต์) มีลักษณะอำนาจนิยมอยู่ในระดับค่อนข้างสูงและสูง ส่วนครู/อาจารย์ในปัจจุบันส่วนใหญ่ (65.22 เปอร์เซ็นต์) มีลักษณะอำนาจนิยมอยู่ในระดับปานกลาง และเพื่อนสนิทส่วนใหญ่มีลักษณะอำนาจนิยมปานกลางค่อนข้างต่ำ กล่าวคือ ประมาณครึ่งหนึ่ง (50.91 เปอร์เซ็นต์) มีลักษณะอำนาจนิยมปานกลาง และประมาณ 1 ใน 3 (33.82 เปอร์เซ็นต์) มีลักษณะอำนาจนิยมอยู่ในระดับต่ำและค่อนข้างต่ำ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า เมื่อเปรียบเทียบระดับลักษณะอำนาจนิยมระหว่างครู/อาจารย์ในอดีตกับครู/อาจารย์ในปัจจุบันแล้ว ปรากฏว่า ครู/อาจารย์ในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น ส่วนเพื่อนสนิทซึ่งมีลักษณะอำนาจนิยมปานกลางค่อนข้างต่ำนั้นก็อาจเป็นเพราะการที่คนเราคบหาสมาคมกันไม่จำเป็นต้องคบหากับบุคคลที่มีลักษณะอำนาจนิยมเหมือนกัน แต่อาจมีคุณสมบัติในด้านอื่น ๆ เหมือนหรือใกล้เคียงกัน หรือไม่ก็อาจเป็นเพราะ

การรับรู้ในเรื่องอย่างนี้ขึ้นอยู่กับข้อความในแบบสอบถามเป็นสำคัญ (ดูคำชี้แจง ในบทที่ 2)

2. จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคทางสถิติ (Gamma) ได้พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญในระดับปานกลางระหว่างลักษณะอำนาจนิยมของบิคารมารคา/ผู้ปกครอง กับลักษณะอำนาจนิยมของนักเรียน/นักศึกษา กล่าวคือ ถ้าบิคารมารคา/ผู้ปกครอง มีลักษณะอำนาจนิยมสูงแล้ว นักเรียน/นักศึกษาก็จะมีลักษณะอำนาจนิยมสูงด้วย ส่วนลักษณะอำนาจนิยมของครู/อาจารย์ในอดีต ครู/อาจารย์ในปัจจุบันและเพื่อนสนิทไม่ปรากฏว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับลักษณะอำนาจนิยมของนักเรียน/นักศึกษา

การที่ได้พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างลักษณะอำนาจนิยมของบิคารมารคา/ผู้ปกครอง กับลักษณะอำนาจนิยมของนักเรียน/นักศึกษา แต่ไม่พบความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวใน 3 กลุ่มที่กล่าวมาแล้ว แสดงให้เห็นว่านักเรียน/นักศึกษา ใ้รับเองลักษณะอำนาจนิยมมาจากครอบครัวเป็นสำคัญ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ครอบครัวเป็นบ่อเกิดแห่งลักษณะอำนาจนิยมและเป็นสถาบันหรือหน่วยหลักของการอบรมบ่มนิสัยที่สำคัญที่จะยังผลให้นักเรียน/นักศึกษารับเอาลักษณะดังกล่าวแล้วไว้ได้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในอดีตในสังคมตะวันตกที่รายงานว่า เมื่อบิคารมารคา/ผู้ปกครอง มีลักษณะอำนาจนิยมสูง บุตรก็จะมีลักษณะอำนาจนิยมสูงตามไปด้วย และการที่ไม่พบความสัมพันธ์อำนาจนิยมของนักเรียน/นักศึกษา มีความสัมพันธ์กับลักษณะอำนาจนิยมของครู/อาจารย์ในอดีต ครู/อาจารย์ในปัจจุบันและเพื่อนสนิทนั้นทำให้ผู้วิจัยคิดว่าน่าจะคงหาเหตุผลมาอธิบาย ดังนั้นจึงได้อาแนวความคิดในเรื่องกลุ่มอ้างอิงมาวิเคราะห์หาคำตอบโดยคาดว่า ความไม่สัมพันธ์ดังกล่าวอาจเป็นเพราะครู/อาจารย์กับเพื่อนสนิทไม่ใช่กลุ่มอ้างอิงที่แท้จริงตามความหมายของคำ ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า ครู/อาจารย์และเพื่อนสนิทที่เป็นกลุ่มอ้างอิงมีส่วนไม่มากนัก (ดูความหมายของการแปลความข้อมูลในตารางที่ 8-11) แต่กรณีที่บิคารมารคา/ผู้ปกครอง เป็นกลุ่มอ้างอิงนั้นมีถึง 68.34 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งก็เป็นเครื่องยืนยันอีกชั้นหนึ่งว่าทำไมผู้ตอบหรือนักเรียน/นักศึกษาจึงมีลักษณะอำนาจนิยมแบบเดียวกับบิคารมารคา/ผู้ปกครอง นอกจากนี้เมื่อได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์กับความสอดคล้องในลักษณะอำนาจนิยมของสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา ก็พบว่าในกรณีที่ทั้งสองสถาบันดังกล่าวต่างก็มีลักษณะอำนาจนิยมอยู่ในระดับสูงนั้น นักเรียน/นักศึกษา จะมีลักษณะอำนาจนิยมอยู่ในระดับสูงกว่า การที่สถาบันใดสถาบันหนึ่งมีลักษณะอำนาจนิยมอยู่ในระดับสูงแต่เพียงสถาบันเดียว

แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าจะมีความไม่สอดคล้องกันระหว่างสองสถาบันดังกล่าวแล้ว นักเรียน/นักศึกษาส่วนใหญ่ก็ยังยึดถือบิดามารดา/ผู้ปกครองของตนเป็นกลุ่มอ้างอิงแต่เพียงกลุ่มเดียว ซึ่งก็เป็นการยืนยันข้อมูลดังกล่าวข้างตนได้ดียิ่งขึ้น

3. อายุกับระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับลักษณะอำนาจนิยมของนักเรียน/นักศึกษา กล่าวคือ ในกลุ่มอายุ 16-18 ปี สัดส่วนของผู้ที่มีลักษณะอำนาจนิยมสูง และค่อนข้างสูงมากที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มอายุ 15 ปีและต่ำกว่านั้น สำหรับกลุ่มอายุ 19 ปี และสูงกว่านั้นมีลักษณะอำนาจนิมน้อยที่สุด ส่วนระดับการศึกษาก็มีลักษณะใกล้เคียงกัน กล่าวคือ สัดส่วนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีลักษณะอำนาจนิยมสูงและค่อนข้างสูงมีมากที่สุด รองลงมาเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย มีลักษณะอำนาจนิมน้อยที่สุด และเมื่อพิจารณาความแตกต่างของอายุและระดับการศึกษาในลักษณะอำนาจนิยมของนักเรียน/นักศึกษาแล้วพบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับลักษณะอำนาจนิยมเด่นชัดกว่าอายุ สาเหตุที่กลุ่มอายุ 16-18 ปี มีลักษณะอำนาจนิยมสูงและค่อนข้างสูงมากที่สุดเป็นเพราะจากผลการศึกษาปรากฏว่า กลุ่มนี้รับเอาอิทธิพลในเรื่องลักษณะอำนาจนิยมจากบิดามารดา/ผู้ปกครองมากกว่าใน 2 กลุ่มที่เหลือ และการที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีลักษณะอำนาจนิยมสูงและค่อนข้างสูงมากที่สุด และนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยมีลักษณะอำนาจนิยมสูงและค่อนข้างสูงน้อยที่สุดนั้นน่าเป็นเพราะว่ายิ่งคนเรามีการศึกษามากขึ้น ก็ยิ่งจะทำให้มีลักษณะอำนาจนิมน้อยลง

ส่วนเพศ ลำดับการเกิด ภูมิลำเนา และโครงสร้างของสถาบันการศึกษา ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในลักษณะอำนาจนิยมของนักเรียน/นักศึกษา และไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างลักษณะอาชีพกับลักษณะอำนาจนิยมของบิดามารดา/ผู้ปกครอง และกับลักษณะอำนาจนิยมของนักเรียน/นักศึกษา

น่าสังเกตว่า มีเพียงอายุและระดับการศึกษาเท่านั้นที่สามารถอธิบายความแตกต่างในลักษณะอำนาจนิยมของนักเรียน/นักศึกษา ดังนั้นจึงพออนุมานได้ว่าองค์ประกอบทางวัฒนธรรมโดยทั่วไปของสังคมไทยมีบทบาทสำคัญอยู่ในกระบวนการปลูกฝังให้เรียนรู้ระเบียบของสังคม (Socialization Process) ซึ่งทำให้ นักเรียน/นักศึกษาไทยส่วนใหญ่ มีลักษณะอำนาจนิยมสูงหรือค่อนข้างสูง สอดคล้องกับลักษณะอำนาจนิยมของบิดามารดา/ผู้ปกครอง ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่อบรมบ่มนิสัย (Socializing Agent)

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่าปัญหาบางประการที่เป็นจุดอ่อนของการวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับวิธีการศึกษา และมีข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป ดังนี้คือ

1. ผู้วิจัยพบว่าปัญหาสำคัญที่สุดในการศึกษาค้างนี้คือปัญหาเกี่ยวกับการให้นักเรียน/ นักศึกษา ตอบเกี่ยวกับนิยามารคา/ผู้ปกครอง ครู/อาจารย์ในอดีต ครู/อาจารย์ในปัจจุบัน และเพื่อนสนิท คำตอบที่ได้จากการตอบเกี่ยวกับบุคคลดังกล่าวนี้อาจเป็นคำตอบที่ประเมิน คอยหรือเกินกว่าความเป็นจริง เพราะฉะนั้นในการศึกษาค้างต่อไปผู้วิจัยเห็นว่าควรมี การวิจัยผู้ที่ทำการศึกษาค้างโดยตรง ซึ่งจะทำให้ข้อมูลที่ได้อาจมีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. ในกรณีที่เราไม่อยู่ในฐานะที่จะแก้ปัญหาที่ระบุไว้ในข้อ 1 ได้ (วัดแต่ละฝ่าย โดยตรง) ก็จำเป็นต้องปรับปรุงการวางมาตรวัดให้มีข้อความที่บ่งลักษณะอำนาจนิยมของผู้ที่ เราประเมินแทน ให้ไคมากเพียงพอแก่ความต้องการ พยายามหลีกเลี่ยงข้อความที่บ่งถึง ทิศนะหรือท่าทีต่อเรื่องที่ไม่ได้เกิดขึ้นเป็นประจำหรือที่บังเกิดขึ้นเพียงบางแควดวงเท่านั้น ทั้งนี้เพราะจะเป็นข้อความที่เราประเมินไม่ได้เนื่องจากไม่ทราบ

3. ปัญหาเกี่ยวกับเครื่องมือวัดลักษณะอำนาจนิยม เนื่องจากลักษณะอำนาจนิยม เป็นแนวความคิดที่มีการถกเถียงกันมากเกี่ยวกับการกำหนดความหมาย เป็นการยากที่จะหา เครื่องชี้ (Indicator) หรือมิติ (Dimension) ที่แน่นอนให้เป็นมาตรฐานทั่วไป จากการ ศึกษาในครั้งนี้ได้พบว่า การใช้เครื่องมือวัดที่นิยมใช้กันในหมู่นักวิชาการตะวันตกหรือการ ใช้กรอบอ้างอิงจากการศึกษาของผู้อื่นเป็นแนว มีจุดอ่อนหลายประการ ประการแรกก็คือ มาตรวัดดังกล่าวอาจทำให้คำตอบที่ได้ไม่มีความน่าเชื่อถือและสมบูรณ์เพียงพอ ทั้งนี้ เนื่องมาจากความไม่เหมาะสมสำหรับใช้ในสังคมไทย เพราะมีความแตกต่างในด้านความรู้สึก นึกคิด ปรัชญาการณณ์ที่เกิดขึ้นและสภาพแวดล้อมทางสังคม ประการที่สองก็คือ มาตรวัด ที่สร้างขึ้นยังมีข้อบกพร่องอยู่มาก กล่าวคือ การมีจำนวนข้อความที่ไม่เท่ากันและมีมิติจำนวน ไม่เท่ากันและแตกต่างกันในการวัดในแต่ละกลุ่ม ทำให้การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่าง กลุ่มไม่เท่าที่ควร ในการศึกษาค้างต่อไปจึงควรพยายามหาวิธีคัดเลือกให้ข้อความและ มิติที่เท่า ๆ กันและเหมือน ๆ กัน ประการที่สาม ข้อความที่ได้คัดเลือกมาใช้ในการวัด ลักษณะอำนาจนิยมใน 4 กลุ่มดังกล่าว มีบางข้อมีคำอ่านำจการจำแนกแจกแจง

(Discriminatory Power หรือ D.P.) ไม่สูงนัก คือมีค่าดังกล่าวประมาณ 2.00 (ดูรายละเอียดในบทที่ 2) ผู้วิจัยเห็นว่าในการศึกษาครั้งต่อไปควรทำการปรับปรุงในเรื่องตัวชี้ของลักษณะอำนาจนิยมให้โดยข้อความที่มีค่าอำนาจการจำแนกแยะสูงกวานี้ (ผู้วิจัยได้ปรับปรุง เอฟ สเกล (F Scale) ฟอร์ม 40/45 สำหรับวัดลักษณะอำนาจนิยมของนักเรียน/นักศึกษา และปรุงแต่งโดยยึดถือนิยามการศึกษาของ อคอร์โนและผู้ร่วมงาน สำหรับวัดลักษณะอำนาจนิยมของบิดามารดา/ผู้ปกครอง ครู/อาจารย์ในอดีต ครู/อาจารย์ในปัจจุบันและเพื่อนสนิท)

4. นอกจากการศึกษาลักษณะอำนาจนิยมในครอบครัวไทยโดยพิจารณาจากนักเรียน/นักศึกษาแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาลักษณะอำนาจนิยมน่าจะได้ประโยชน์ในวงกว้างกว่านี้ ถ้าได้ศึกษาโดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่ถือได้ว่าเป็นตัวแทนของประชากรไทยทั่วไป รวมตลอดไปจนถึงศึกษาถึงผลของการมีลักษณะอำนาจนิยมสูงต่อบุคลิกภาพบางลักษณะ เช่น การมีอคติต่อชาติพันธุ์ (Prejudice) การมีความรู้สึกว่าชาติพันธุ์ของตนดีกว่าชาติพันธุ์อื่น (Ethnocentrism) เป็นต้น

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย